

สรุปผลการสัมมนาเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชน เรื่อง “การเปิดเสรีการค้าบริการใน FTA ไทย-ญี่ปุ่น”

คำกล่าวเปิดงาน โดยนายสมพล เกียรติไพบูลย์ ที่ปรึกษา รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง

การทำเขตการค้าเสรีของไทยได้กระจายไปหลายประเทศและเกี่ยวพันถึงหลายฝ่าย ดังนั้นเมื่อเห็นว่าการประชุมในที่นี้มีผู้เข้าร่วมมากมายซึ่งมาจากหลากหลายสาขา จึงเป็นนิมิตหมายอันดีที่จะทำให้การสัมมนาครั้งนี้เป็นไปเพื่อรับฟังความคิดเห็นของประชาชนที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง

ขั้นตอนของการจัดทำเขตการค้าเสรีแบ่งเป็นสามขั้นตอน คือ ขั้นตอนที่หนึ่ง การกำหนดนโยบายของรัฐบาล ขั้นตอนที่สอง การเจรจาการค้ากับประเทศคู่เจรจา และขั้นตอนที่สาม คือเมื่อการเจรจาลิ้นสุดและมีผลบังคับใช้ จะต้องมี การดำเนินการต่อเพื่อเก็บเกี่ยวผลจากการเปิดการค้าเสรีอย่างเต็มที่ และเยียวยาผู้เสียหายจากการเปิดการค้าเสรี

โดยในขั้นตอนที่หนึ่งนี้ ถึงแม้ว่า คณะรัฐบาลจะได้ให้ความสำคัญกับนโยบายรากหญ้า แต่ทางรัฐบาลก็ได้ให้ความสำคัญกับการค้าระหว่างประเทศด้วย โดยรัฐบาลจะดำเนินนโยบายเชิงรุกคือจะพยายามเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสินค้าและบริการไทย และใช้ FTA ในการเพิ่มความสัมพันธ์กับนานาประเทศให้เท่าเทียมกับประเทศที่พัฒนาแล้ว เนื่องจากเล็งเห็นอนาคตของกระแสโลกในการเปิดเสรีการค้าว่าหลีกเลี่ยงไม่ได้ และเห็นประโยชน์ของการทำเขตการค้าเสรีว่านอกจากความสัมพันธ์ในด้านการค้าแล้ว การทำเขตการค้าเสรียังจะนำไปสู่ความสัมพันธ์ด้านอื่นๆ กับประเทศคู่สัญญานั้นๆ ด้วย

ฯพณฯ นายกรัฐมนตรีต้องการให้ FTA เป็น Fair Trade ด้วย ไม่ใช่แค่เป็น Free Trade อย่างเดียว กล่าวคือ มีความพร้อมเพียงพอให้เท่ากับประเทศคู่สัญญาจึงจะกล่าวได้ว่าเป็นการตกลงทำการค้าที่เป็นธรรมทั้งสองฝ่าย โดยทางเราจะใช้ Delay Tactic ในการเจรจาในสินค้าประเภทที่เรายังไม่พร้อม และใช้เงื่อนไขในการเจรจาเพื่อประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติอย่างแน่นอน

ซึ่งในการเจรจาไทย-ญี่ปุ่น หรือ JTEP นี้ มีทั้งการเจรจาในด้าน สินค้า และบริการ สรุปว่าในด้านสินค้า เรามีการเจรจาที่สำคัญๆ คือ ข้าว มัน ไข่ และน้ำตาล โดยทางเราต้องการให้ญี่ปุ่นเปิดสินค้าเหล่านี้ แต่ล่าสุดเราได้ยกเรื่องข้าวทิ้งไปเนื่องจากทางญี่ปุ่นไม่ยอม ส่วนทางญี่ปุ่นก็ต้องการให้เราเปิดในด้านสินค้าอุตสาหกรรม ทางเราก็ปกป้องและตะล่งเหมือนกัน เหมือนที่เขาทำกับสินค้า

เกษตรของเขา ส่วนทางด้านบริการนั้น คนทั่วไปจะยังไม่ค่อยมีความรู้ความเข้าใจนักเนื่องจากเป็นเรื่องใหม่ในเวทีการค้าโลก

การบริการเป็นสินค้าที่มี Value-Added สูง และในปัจจุบัน ประเทศที่พัฒนาแล้วได้มีการให้ความสำคัญในด้านนี้มาก โดยรวมประเทศที่กำลังพัฒนาจะมีการผลิตด้านการเกษตรเป็นสัดส่วนสูงกว่าการผลิตด้านอุตสาหกรรมและบริการ ส่วนประเทศที่พัฒนาแล้ว การผลิตในด้านการเกษตรจะลดลงเรื่อยๆ ส่วนการผลิตในด้านการบริการและอุตสาหกรรมจะขยายและมีความสำคัญมากขึ้นเรื่อยๆ

สุดท้าย ได้มีการเน้นย้ำว่าอยากให้ผู้ร่วมประชุมทุกท่านช่วยกันคิดว่า เราจะแสวงหาประโยชน์จาก FTA ไทย-ญี่ปุ่นนี้ได้อย่างไรและให้ทางญี่ปุ่นได้ประโยชน์อะไรเพื่อให้เกิดเป็นผลประโยชน์ร่วมในการเจรจาขึ้น และเราต้องการผลักดันการบริการประเภทไหนในการเจรจาเป็นพิเศษบ้าง โดยเฉพาะความคิดเห็นจากด้านเอกชนจะมีประโยชน์มาก ดังเช่นที่ญี่ปุ่นเขาทำกัน ไม่ว่าจะยื่นข้อเสนอแนะหรือการชี้ให้เห็นผลได้ผลเสียต่อธุรกิจของเอกชนก็ตาม

คำกล่าวนำเรื่อง “การจัดทำเขตการค้าเสรีกับญี่ปุ่น” โดย นายพิศาล มาณวพัฒน์ รองปลัดกระทรวงต่างประเทศ หัวหน้าคณะเจรจาเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

คณะผู้ทำงานด้านการเจรจานี้ ได้มีการกำหนดนโยบายไว้ชัดเจนมาก และก็ได้มีการรับนโยบายที่ชัดเจนจากทางคณะรัฐบาลด้วย ปัจจุบันได้มีการร่วมมือกันอย่างดีระหว่าง กระทรวงพาณิชย์ และกระทรวงต่างประเทศ ซึ่งความจริงแล้ว ก็ได้มีการร่วมมือกันเป็นอย่างดีระหว่างทุกกระทรวงเพื่อความสำเร็จในการเจรจา นอกจากนี้ ยังมีความมั่นใจว่าคณะผู้ทำงานนั้นมีความสามารถเป็นอย่างมาก และได้เก็บรวบรวมข้อมูลอย่างละเอียดจากทั้งผู้ประกอบการและผู้ผลิตรายย่อย ดังจะเห็นได้จากในกรณีของการเจรจาสินค้า

การจะให้ความร่วมมือทางเศรษฐกิจของไทยกับญี่ปุ่นลุล่วงไปได้ด้วยดี ความสะดวกสบายในการติดต่อกันเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ทางเราได้เห็นความสำคัญในจุดนี้จึงอนุญาตให้ คนญี่ปุ่นที่เข้ามาติดต่อค้าขายลงทุนในประเทศไทยไม่ต้องขอวีซ่าถ้าเป็นการเข้ามาภายใน 30 วัน อย่างไรก็ตาม คนญี่ปุ่นยังต้องการความสะดวกสบายมากกว่านี้ และทางเราก็พยายามอำนวยความสะดวกให้ ส่วนทางนักลงทุนและผู้ติดต่อค้าขายไทยที่จะไปยังญี่ปุ่นนั้น การเดินทางยังเป็นปัญหาอยู่ เนื่องจาก คนไทยขอวีซ่าไปญี่ปุ่นยากมาก เราจึงจำเป็นที่จะต้องเจรจาในเรื่องนี้ต่อไป

จากการเจรจาจนถึงปัจจุบัน เรามีแนวโน้มที่จะส่ง หมอนวด พ่อครัว และคนดูแลผู้สูงอายุ ไป แต่การที่เราส่งคนไป จะทำให้คนไทยที่ถูกส่งไปอยู่ในสถานะลูกจ้าง ต้องทำงานที่คนญี่ปุ่นไม่ทำกัน และได้รับค่าจ้างที่น้อยกว่าคนญี่ปุ่นทั่วไปในสาขาอาชีพเดียวกัน ยกตัวอย่างเช่น คนดูแลผู้สูงอายุที่เราจะส่งไปนั้น มีโควตาอยู่แค่ 100 คน เหมือนโควตาของฟิลิปปินส์ และจะไปทำงานในฐานะของผู้ฝึกหัด หลังจากนั้น 3 ปีจึงจะได้รับการรับรองเป็นผู้ดูแลผู้สูงอายุและทำงานเทียบเท่ากับคนญี่ปุ่น นอกจากนี้ เงินเดือนที่เขาเหล่านั้นจะได้รับในฐานะผู้ฝึกหัดก็น้อยกว่าผู้ทำงานจริงเป็นอย่างมาก ดังนั้น จึงเห็นว่าหนทางที่เราจะได้รับประโยชน์จากการค้าเสรีนี้เต็มที่ คือ การที่เราจะต้องให้ผู้ประกอบการของเราเข้าไปเปิดบริษัทเป็นเจ้าของกิจการในญี่ปุ่น เพื่อให้คนไทยในญี่ปุ่นสามารถทำงานอย่างมีเกียรติและหากำไรจากการไปอยู่ในญี่ปุ่นได้อย่างแท้จริง

การอภิปรายเรื่อง “เขาจัดแบ่งสาขาของการค้าบริการกันอย่างไร” โดยคุณพิมพ์ชนก วอนขอพร นักวิชาการพาณิชย์

การแยกประเภทการค้าบริการได้เริ่มมีการดำเนินการกันครั้งแรกโดย GATT ใน Uruguay Round เมื่อ GATT มีความตั้งใจที่จะเปิดเสรีในด้านนี้ ดังนั้นสมาชิกประเทศใน GATT ได้ตกลงเลือกประเภทการบริการมา 12 กลุ่มใหญ่จากประเภทการบริการทั้งหมดภายใต้การจำแนกของ UN ในระบบ CPC (Central Product Classification) เพื่อนำมาเปิดเสรีด้านบริการระหว่างประเทศสมาชิกด้วยกัน ซึ่งการบริการที่ถูกเลือกมาให้เปิดเสรีทั้ง 12 กลุ่มใหญ่นี้ เป็นการบริการที่มีผลประโยชน์มากทางเศรษฐกิจในสายตาของประเทศสมาชิกใน GATT ประเภทการบริการทั้ง 12 นี้ ได้แก่

1. Business Services (การบริการด้านธุรกิจ) เช่น การบัญชี การบริการด้านสถาปัตยกรรม เป็นต้น
2. Communication Services เช่น การส่งของ สื่อและสารสนเทศ เป็นต้น
3. Construction and Related Services (การก่อสร้างและงานที่เกี่ยวข้อง)
4. Distribution Services (การจัดจำหน่าย)
5. Educational Services
6. Environmental Services
7. Financial Services
8. Health Related and Social Services
9. Tourism and Travel Related Services เช่น ภัตตาคาร โรงแรม
10. Recreational, Cultural and Sporting Services (การนันทนาการ)
11. Transport Services (การขนส่ง)

12. Other Services not Included Elsewhere ซึ่งเป็นประเภทที่มีไว้เพื่อให้ประเทศสมาชิกสามารถเพิ่มเติมสาขาอื่นที่อยากเจรจาเข้าไปด้วย

การอภิปรายเรื่อง “ไทยมีข้อผูกพันอะไรบ้างใน WTO” โดย คุณ พิมพ์ชนก วอนขอพร

จากที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ถึงแม้ว่าข้อตกลงใน WTO จะได้กล่าวถึงการบริการทั้ง 12 สาขา แต่ก็ไม่ได้หมายความว่าประเทศสมาชิกทุกประเทศจะต้องเปิดเสรีด้านการบริการทั้ง 12 สาขา กล่าวคือ ประเทศสมาชิกสามารถเลือกที่จะเปิดเสรีด้านบริการสาขาใดสาขาหนึ่งกับประเทศใดประเทศหนึ่งก็ได้ แล้วแต่การเจรจาระหว่างกัน อย่างไรก็ตาม เนื่องจากว่าใน WTO มีกฎ MFN ดังนั้น ถ้าเราเปิดเสรีสาขาใดสาขาหนึ่งกับประเทศใดประเภทหนึ่ง เราจะต้องเปิดสาขานั้นกับประเทศสมาชิกที่เหลือใน WTO ด้วย

โดยในความตกลงของ WTO ว่าด้วยเรื่องการค้าบริการนั้น รายละเอียดโดยทั่วไปเช่น กลไกการระงับข้อพิพาท จะมีส่วนคล้ายคลึงกับรายละเอียดในความตกลงว่าด้วยการค้าสินค้า ส่วนในเรื่องของรายละเอียดในเรื่องของข้อผูกพันรายสาขาบริการนั้น จะแบ่งย่อยออกเป็นอีกสองรูปแบบ คือ

1. Horizontal Commitments ซึ่งเป็นข้อผูกพันที่จะใช้กับทุกสาขาบริการ โดยหลักๆแล้ว จะเป็นข้อกำหนดสำหรับการบริการในหมวด 3 (Commercial Presence) ครอบคลุมข้อผูกพันการอนุญาตให้มาทำธุรกิจบริการ ในประเทศไทย (Limitations on Market Access) ยกตัวอย่างเช่น บริษัทต่างชาติจะสามารถมาทำธุรกิจในประเทศไทยได้อย่างถูกกฎหมาย ก็ต่อเมื่อ

- 1.1 ต้องเป็นบริษัทจำกัดที่ลงทะเบียนอย่างถูกต้องในประเทศไทย
- 1.2 บริษัทนั้น จะต้องมีการถือหุ้นที่ชาวต่างชาติถือไม่เกิน 49% ของมูลค่าทั้งหมด
- 1.3 บริษัทนั้น จะต้องมีการถือหุ้นที่เป็นชาวต่างชาติไม่เกินกึ่งหนึ่งของจำนวนผู้ถือหุ้นทั้งหมดของบริษัท

2. Sector Specific Commitment ซึ่งจะเป็นการระบุกฎเกณฑ์ที่นอกเหนือไปจาก Horizontal Commitment ในรายสาขาบริการเฉพาะเจาะจงพิเศษ แล้วแต่รายประเทศ

มีข้อสังเกตว่า: ในข้อผูกพันทั้งสองแบบนี้ จะมีสาขาบางสาขาและในบางกรณีที่เป็น Unbound (ไม่ผูกมัด) และ None (ไม่เปิด) ซึ่งมีความแตกต่างกัน กล่าวคือ Unbound จะเป็นสาขา

บริการที่เราเลือกมาจาก 12 สาขาของ WTO แต่ยังไม่มียกข้อยกเว้นใดๆ ส่วนไม่เปิด (None) คือ ไม่มีการนำเข้ามาพิจารณาจาก 12 สาขาเลย

สำหรับในส่วนที่ประเทศไทยยังไม่ได้เปิด การเจรจาข้อผูกพันกับทาง WTO มีดังต่อไปนี้

1. อุปกรณ์ทางการแพทย์
2. การค้าปลีก และค้าส่ง
3. สาขาสุขภาพ
4. ทัวร์และการท่องเที่ยว
5. การขนส่งทางอากาศ

นอกจากนี้ ในข้อตกลงกับ WTO ในภาคการลงทุนของต่างประเทศในประเทศไทยอย่างที่ได้กล่าวข้างต้นนั้น ได้มีข้อสังเกตว่ามีข้อยกเว้นเพิ่มเติมอยู่ 2 สาขาบริการ ที่เพดานของมูลค่าหุ้นที่ชาวต่างชาติสามารถถือได้ ต่ำกว่า 49% ได้แก่ สาขาโทรคมนาคม ที่มีการกำหนดให้ชาวต่างชาติที่มีความประสงค์จะถือหุ้นบริษัทที่จดทะเบียนในประเทศไทย มีความสามารถถือหุ้นได้ไม่เกิน 20% และ สาขาการเงิน ได้แก่ การธนาคาร ประกันภัย และประกันชีวิต สามารถถือได้ไม่เกิน 25%

การอภิปรายเรื่อง “เราจะทำอะไรเรื่องการค้าบริการใน FTA” โดย ดร. วีรชัย พลาศรัย รองอธิบดีกรมเศรษฐกิจระหว่างประเทศ กระทรวงการต่างประเทศ ผู้อำนวยการสำนักงานเขตการค้าเสรีไทย-ญี่ปุ่น

FTA ไม่จำเป็นที่จะต้องทำกันในระดับทวิภาคีเท่านั้น สามารถทำเป็นกลุ่มได้ โดยจะครอบคลุมในเรื่อง การค้าสินค้า การค้าบริการ การลงทุน และอื่นๆ ซึ่งการทำ FTA ด้านบริการนี้ ในความเป็นจริงแล้ว จะเป็นการ เพิ่มเติมจากข้อตกลงเดิมที่มีอยู่แล้วใน WTO (WTO Plus) กล่าวคือ จะเป็นการเพิ่มสาขาผูกพันเข้าไป หรือเพิ่มข้อผูกพันซึ่งกันและกันในส่วนที่มีข้อตกลงไว้แล้วใน WTO ให้มีมากขึ้นไปอีก

สาขาหรือข้อผูกพันที่เพิ่มเข้าไปนี้ ไม่จำเป็นที่จะต้องใช้กับสมาชิกที่เหลือใน WTO ด้วย หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ จะอนุญาตให้ยกเว้นกฎ MFN ได้ อย่างไรก็ดี WTO ได้กำหนดไว้ว่า การทำ FTA โดยที่จะสามารถยกเว้นกฎ MFN ได้นั้น จำนวนสาขาที่เปิดเพิ่มจะต้องครอบคลุมมากพอ แต่เนื่องจากข้อแม้ในการยกเว้นนี้ค่อนข้างกำกวม จนถึงปัจจุบัน จึงยังไม่มีกรฟ้องร้องผ่าน WTO ในหัวข้อนี้

ได้มีการหยิบยกประเด็นขึ้นมาว่า WTO Plus ในภาคการบริการนี้ อาจมองได้ว่าเป็นการเพิ่มข้อตกลงในส่วนของการลงทุนเข้าไป โดยในส่วนของการลงทุนนี้ สามารถแบ่งออกได้เป็นสามเรื่องใหญ่ๆ หนึ่ง คือเรื่องการเปิดเสรี ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับการเปิดกิจการ สอง การคุ้มครองซึ่งจะเป็นส่วนที่จะระบุไว้ในช่วงการจัดตั้งกิจการและช่วงที่มีการดำเนินการไปแล้ว บริษัทต่างชาติจะได้รับความคุ้มครองอย่างไรบ้าง และสาม การส่งเสริม ซึ่งเป็นหัวข้อเจรจาซึ่งโดยปกติแล้วจะไม่มีมีการกล่าวถึง นอกเสียจากคู่เจรจาต้องการจะเจรจาลงรายละเอียดในเรื่องนี้

การค้าบริการแต่ละสาขา สามารถแบ่งแยกย่อยออกไปได้อีก 4 หมวด (Mode) คือ

1. Cross Borders Supply คือผู้ให้และผู้รับบริการอยู่กันคนละดินแดน โดยยึดเอาอาณาอธิปไตยของสองประเทศเป็นหลัก เช่น Internet โทรศัพท์ระหว่างประเทศ
2. Consumption Abroad คือ ผู้บริโภคมารับบริการในประเทศผู้ให้บริการ เช่น นักท่องเที่ยว เป็นต้น
3. Commercial Presence คือ ผู้ให้บริการที่เป็นนิติบุคคล มาให้บริการในประเทศผู้รับบริการ เช่น การที่ต่างชาติมาตั้งบริษัทให้บริการคนไทยในประเทศไทย
4. Presence of Natural Persons คือ ผู้ให้บริการที่เป็นบุคคลธรรมดา มาให้บริการในประเทศผู้รับบริการ เช่น คนไทยไปทำงานเป็นหมอนวดในประเทศญี่ปุ่น

คุณพิมพ์ชนก วอนขอพร ได้กล่าวเพิ่มเติมในหัวข้อนี้ว่า ถ้าเราแบ่งพิจารณาตามหมวด (Mode) แล้ว สามารถสรุปได้ว่า ไทยมีข้อผูกพันกับ WTO ในแต่ละสาขาเพียงแค่ Mode 3 (ดังที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นในเรื่อง “ไทยมีข้อผูกพันอะไรบ้างกับ WTO”) และ Mode 4 เท่านั้น กล่าวคือ ไม่ได้มีการกล่าวถึง Mode1 และ Mode2 ในข้อตกลง

ดร. วีรชัย ยังได้ให้ข้อสังเกตอีกว่า Mode 3 จะเป็นการบริการที่ซ้อนทับกับการเจรจาในด้านการลงทุนในภาคการผลิต เนื่องจาก Mode3 มีความเกี่ยวข้องเป็นอย่างมากกับการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติ และในส่วนของภาคการลงทุน ภาคบริการก็เป็นส่วนหนึ่งนอกเหนือจากภาคการผลิต อย่างไรก็ตามก็ดีในการเจรจาระหว่างไทยและญี่ปุ่น ทางคณะเจรจาได้ยืนยันว่า ในการเจรจา จะแยกภาคการลงทุนและภาคการบริการออกจากกันอย่างชัดเจน กล่าวคือทางคณะเจรจาจะเจรจาด้านการลงทุนกับญี่ปุ่นเฉพาะเรื่อง การลงทุนในภาคการผลิตเท่านั้น ส่วนการลงทุนที่เกี่ยวข้องกับบริการก็จะเป็นการเจรจาใน Mode 3 ของการเปิดเสรีภาคบริการ

สรุปว่า Mode ที่มีความสำคัญในการเจรจา คือ Mode3 และ Mode4 โดยเฉพาะ Mode3 เป็น Mode ที่ทำเงินมากที่สุด เนื่องจากเป็น Mode ที่เกี่ยวข้องกับการลงทุนของบรรษัทข้ามชาติ ส่วน

Mode ที่หนึ่งนั้นควบคุมได้ยากและค่อนข้างเสรีอยู่แล้ว เช่น Internet และ Mode สองก็จะเกี่ยวกับเรื่องการตรวจคนเข้าเมือง โดยมีการเน้นว่า ใน Mode ที่สำคัญอย่าง Mode ที่สามนี้ ถึงแม้ว่าเราจะสามารถเจรจาให้ทางญี่ปุ่นเปิดเสรีได้ แต่ก็ยังจะมีอุปสรรคอื่นๆอีก เช่น ถึงแม้ทางญี่ปุ่นจะอนุญาตให้เราเข้าไปตั้งบริษัทหมอนวดไทย แต่เขาอาจจะไม่ยอมออกวีซ่าให้หมอนวดไทย ซึ่งนั่นก็จะเท่ากับว่าเราไม่สามารถดำเนินกิจการในญี่ปุ่นได้

ในการเจรจาเรื่องเปิดเสรีการค้าบริการกับญี่ปุ่น จะไม่ต้องปฏิบัติต่างตอบแทน ยกตัวอย่างเช่น ถ้าเราขอให้ฝ่ายตรงข้ามเปิดเสรีในสาขาไหนก็ตาม เราไม่มีความจำเป็นที่จะต้องเปิดสาขานั้นด้วย เพราะฉะนั้นการเจรจาจะเน้นไปที่ข้อสรุปเพื่อให้ทั้งสองฝ่ายเปิดเสรีในสาขาที่ตนเองมีศักยภาพ

จากการที่เจรจากันมา จะเห็นได้ว่าทางญี่ปุ่นเขามีศักยภาพและมีความสนใจอยากให้เราเปิดเสรีในสาขาภาคบริการที่เกี่ยวข้องกับการผลิต ซึ่งก็คือ การบริการของผู้ผลิตหลังการขาย เช่น บริการซ่อมรถญี่ปุ่น การบริการที่เกี่ยวข้องกับการขาย เช่นสินเชื่อผ่อนรถ และบริการที่ผู้ผลิตต้องบริโภค เช่น การบัญชี การบริการด้านกฎหมาย การให้คำแนะนำ

ช่วงถาม-ตอบและแสดงความคิดเห็น

1. **คำถาม:** ถ้ามีการเปิดการค้าเสรีไปแล้ว เราจะสามารถออกจากการค้าเสรีได้อย่างไร ถ้าการเปิดเสรีนั้นทำให้เราเสียเปรียบ?

คำตอบ: ดร. วีรชัย กล่าวว่า ในกรณีที่เราก่อให้เกิดเสียเปรียบนั้น มีการรับมืออยู่หลายชั้น โดยการออกจากข้อตกลงการค้าเสรีนั้นก็เป็นหนึ่งในวิธีการรับมือ สำหรับขั้นตอนการรับมือกับการเปิดเสรีภายใต้กรอบ WTO มี 3 ขั้นตอนคือ

- 1.1 ในกรณีที่เรานุญาตให้บริษัทต่างชาติเข้ามาตั้งบริษัทในไทยเพื่อให้บริการคนไทย แล้วผลปรากฏว่าเกิดความเสียหายกับภาคบริการของไทย เราอาจผ่อนหนักเป็นเบาได้โดยป้องกันการไหลเข้าไหลออกของเงินทุนของบริษัทนั้น เนื่องจากทุกบริษัทย่อมต้องมีเรื่องการเงินเป็นปัจจัยพื้นฐานในการขับเคลื่อนบริษัท
- 1.2 หรือในขั้นที่สองในบริบทเดียวกันกับข้อหนึ่งนั้น ถ้าสถานการณ์เลวร้ายขึ้นเราก็ควรจะใช้ มาตรการปกป้องฉุกเฉิน(มาตรการ Safeguard)ในด้านการค้าบริการของ WTO เพื่อป้องกันความเสียหายของภาคบริการนั้นๆ อย่างไรก็ดีในปัจจุบัน WTO ยังไม่มีมาตรการปกป้องฉุกเฉินในส่วนของการค้าบริการ

และจากท่าทีของนานาประเทศใน WTO ที่ผ่านมา มีเพียงอาเซียนเท่านั้นที่ สนับสนุนและผลักดันให้เกิดมาตรการนี้อย่างจริงจัง

1.3 มาตรการสุดท้ายถ้าเรื่องมาถึงที่สุดแล้วนั้น คือขอถอนข้อผูกพันพิเศษที่เราทำ ไว้กับประเทศสมาชิก WTO ประเทศใดประเทศหนึ่ง ภายใต้พันธะสัญญาธรรม ของ WTO อย่างไรก็ดี เราจะต้องถูกปรับตามกฎของพันธะสัญญา WTO ซึ่ง การปรับนี้ไม่จำเป็นที่จะต้องเป็นตัวเงินอย่างเดียวเท่านั้น ฝ่ายตรงข้ามอาจจะ เรียกร้องให้มีการชดเชยในด้านอื่นก็ได้ ส่วนใหญ่อาจจะเป็นการตกลงระหว่าง กันให้เปิดในสาขาบริการอื่นที่ไทยมีความพร้อมมากกว่าก็ได้

และสุดท้ายของคำตอบนี้ คือ ขั้นตอนการรับมือในขั้นที่สองนั้น เนื่องจาก WTO ยังไม่มี มาตรการปกป้องลูกเงิน เราจึงไม่สามารถใช้มาตรการดังกล่าวใน FTA นี้ได้เช่นกัน อย่างไรก็ดี จาก การเจรจาที่ผ่านมา มีข้อตกลงว่าข้อตกลงของ FTA สามารถให้มีการทบทวนได้ ซึ่งอาจจะตีความได้ ว่าเราสามารถที่จะใช้การถอนข้อผูกพันเป็นการรับมือในขั้นที่สามก็ได้

2. **คำถาม:** สืบเนื่องจากเรื่องที่ท่านรองปลัดฯ พิศาล ได้กล่าวให้ข้อสังเกตว่าไทยอาจมี ปัญหาในการส่งคนเข้าไปประกอบอาชีพในญี่ปุ่นเนื่องจากการที่ญี่ปุ่นมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพ ผู้เข้าสัมมนาได้ตั้งคำถามว่า ไทยมีการกำหนดมาตรฐานอาชีพบ้างไหม?

คำตอบ: ดร. วีรชัย ได้กล่าวตอบว่าไทยเองนั้น ในหลายวิชาชีพได้มีการกำหนด มาตรฐานอยู่แล้วโดยสมาคมประจำสาขาอาชีพนั้นๆ เช่น แพทยสมาคม สมาคมสถาปนิก เป็นต้น อย่างไรก็ดี ท่านได้กล่าวไว้ว่ายังมีอีกหลายสาขาอาชีพที่ยังไม่มีการกำหนดมาตรฐาน ดังนั้น ท่านจึง กล่าวกระตุ้นให้ทางภาคเอกชนช่วยกันสร้างมาตรฐานในสายวิชาชีพของตน โดยเฉพาะสาขาที่มี ศักยภาพในการแข่งขันกับนานาประเทศ

นอกจากการพิจารณาในกรณีที่ดินต่างชาติเข้ามาทำงานในประเทศไทยตามคำถามแล้ว ท่านยังได้กล่าวเพิ่มเติมถึงกรณีที่เราส่งคนไทยไปทำงานที่ญี่ปุ่นอีกว่ามีอุปสรรคใดบ้าง กล่าวคือ ปัญหาเรื่องการออกวีซ่าของญี่ปุ่น ปัญหาเรื่องใบประกาศนียบัตรรับรองการศึกษาในสาขาวิชาชีพ นั้นๆของผู้ไปทำงาน และปัญหาเรื่องการออกใบอนุญาตทำงานในญี่ปุ่น โดยเรื่องเหล่านี้ยังเป็น ปัญหาอยู่ในปัจจุบันเนื่องจากยังไม่มีข้อตกลงที่ชัดเจนระหว่างกัน ดังนั้น ทางออกในอนาคตที่ ชัดเจนก็คือ การตั้งกรรมการร่วมของทั้งสองฝ่ายเพื่อที่จะได้ไปพิจารณาลงในรายละเอียดของแต่ละ สาขาวิชาในเรื่อง การออกวีซ่า ระดับมาตรฐานการศึกษา และเงื่อนไขของการออกใบอนุญาต ทำงานที่ต่างฝ่ายต่างต้องการ

3. **คำถาม:** Mode4 ที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริการแต่ละสาขา กับการเคลื่อนย้ายบุคคลเหมือนกันไหม?

คำตอบ: เนื่องจากกฎใน WTO ไม่ได้มีการกล่าวถึงเรื่องว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลเลย ดังนั้นจึงไม่แปลกที่ เรื่องว่าด้วยการเคลื่อนย้ายบุคคลจะซ่อนทับอยู่ในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับ Mode4

นอกจากนี้ ท่านยังชี้ให้เห็นว่า เรื่องการเปิดเสรีในหมวดสี่นี้ จะมีรายละเอียดข้อบังคับอยู่ในหลายหัวข้อในข้อผูกพันระหว่างไทยกับ WTO คือ การเข้าสู่ตลาด (Limitations on Markets Access) การปฏิบัติเยี่ยงคนชาติ (Limitations on National Treatment) และหัวข้อของข้อผูกพันเพิ่มเติมในสาขาพิเศษ (Sector Specific Commitment)

4. **ข้อเสนอแนะ:** ผู้เข้าสัมมนาจากสภาอุตสาหกรรมชี้ให้เห็นว่าไทยเราขาดดุลกับญี่ปุ่นเยอะ เพราะมูลค่าการนำเข้าของเราจากญี่ปุ่นมีสัดส่วนมากในมูลค่าทั้งหมดของการนำเข้าของไทย แต่มูลค่าการส่งออกของเราไปญี่ปุ่นนั้นคิดเป็นสัดส่วนเพียงน้อยนิดของการนำเข้าทั้งหมดของญี่ปุ่น ทั้งนี้ ก็เนื่องมาจากญี่ปุ่นใช้ไทยเป็นฐานในการผลิต โดยบริษัทญี่ปุ่นในไทยจะนำเข้าสินค้าวัตถุดิบชั้นกลางจำนวนมากจากญี่ปุ่นแล้วมาผลิตเป็นสินค้าที่มี Value-Added สูง แล้วส่งออกจากไทยไปขายในประเทศที่สาม

คำถาม 4.1: เนื่องจากแรงงานในภาคบริการส่วนใหญ่ของเรานั้นเป็น Unskilled Labor และอาจจะไม่ถูกจัดอยู่ในประเภทสาขาบริการใดเลยในระบบ CPC ของ UN ดังนั้นเราจะสามารถเจรจาให้เปิดเสรีในภาคบริการดังกล่าวได้หรือไม่?

คำตอบ: คุณพิมพ์ชนกตอบว่าได้ และเน้นย้ำว่า ในระบบ CPC ของ UN ไม่มีการแยก skilled และ Unskilled Labor เพราะฉะนั้น ทุกสาขาสามารถขอเจรจาได้ ไม่ว่าแรงงานจะมีลักษณะใดก็ตาม ขึ้นอยู่กับว่าจะขอเจรจาหรือไม่

คำถาม 4.2: เนื่องจากคนญี่ปุ่นส่วนใหญ่ที่จะเข้ามาประกอบอาชีพบริการในเมืองไทย เป็นผู้ประกอบการ หรือไม่ก็ Skilled Labor ประกอบกับความมีชาตินิยมของคนญี่ปุ่นที่อยู่ในเมืองไทยที่ชอบอุดหนุนคนญี่ปุ่นด้วยกันเอง ดังนั้น จึงมีความกังวลกันโดยทั่วไปว่าถ้าเราเปิดเสรีการค้าบริการกับญี่ปุ่นแล้ว บริษัทญี่ปุ่นที่เข้ามาให้บริการใหม่จะดึงลูกค้าจากบริษัทคนไทยที่ให้บริการนั้นๆไป เนื่องจากแรงงานและผู้ประกอบการญี่ปุ่นมีความสามารถ และอุปสงค์จากผู้บริโภคญี่ปุ่นที่อยู่ในเมืองไทยจะย้ายไปที่บริษัทญี่ปุ่นเหล่านั้น ท้ายที่สุดแล้ว ส่วนแบ่งของตลาดส่วนใหญ่อาจถูกครองโดยบริษัทญี่ปุ่น ทั้งใน Backward Linkage Services เช่น ทนาย บัญชี และใน Forward Linkage Services เช่น ธุรกิจประกันภัย ดังนั้นผู้เข้าร่วมอภิปรายจึงถามว่า ทางคณะเจรจาจะมีวิธีรับมือกับปัญหานี้อย่างไร?

คำตอบ: ดร. วีรชัย กล่าวตอบว่า ปัญหาที่กังวลกันนี้จะไม่เป็นปัญหา เนื่องจากดังที่ได้กล่าวไปข้างต้นแล้วว่า คณะเจรจาจะพิจารณาแยกระหว่าง การเจรจาด้านการบริการ และการเจรจา

ด้านการลงทุน เพราะฉะนั้น เรื่องที่คาบเกี่ยวกันระหว่างการลงทุนในภาคการผลิตและการบริการ ดังเช่นธุรกิจบริการใน Backward Linkage ซึ่งถือเป็นบริการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตนี้ ทางคณะเจรจา จะไม่พิจารณาให้อยู่ในหัวข้อเจรจา

คำถาม 4.3: ไทยมีข้อตกลงอะไรเกี่ยวกับเรื่อง Logistics บ้าง?

คำตอบ: ในส่วนของ logistic นั้น คงจะเป็นมุมมองในภาพใหญ่ ซึ่งได้รวมไปถึงการคมนาคม และการขนส่งทั้งหมดของประเทศ ซึ่งในกรอบ WTO ยังไม่ได้จัดประเภทในระบบ CPC เพื่อนำมาพิจารณาเปิดเสรี แต่การบริการบางอย่างที่อยู่ใน Logistics ได้อยู่ในบริการ 12 สาขาด้วย เช่น การขนส่ง ทั้งนี้ การจัดแบ่งประเภทระบบ Logistic คงต้องขึ้นอยู่กับมุมมองและความจำกัดความของแต่ละบุคคล ในปัจจุบันการคมนาคมของประเทศไทย ได้รับการสนับสนุนเป็นอย่างดีจากภาครัฐ แต่จุดนี้ประเทศคงจะต้องบริหารภาคการบริการนี้ ให้เกิดความสมดุล โดยที่อาจจะเปิดเสรีทางการค้าบริการบ้างเป็นบางส่วน และอาจจะเปิดบ้างเป็นบางส่วน ส่วนในการเจรจาระหว่างไทยและญี่ปุ่นนั้น ทางญี่ปุ่นได้ขอเปิดเสรีในเรื่อง Logistics มาด้วยซึ่งกำลังอยู่ในการเจรจา

5. **คำถาม:** การเจรจาไทยญี่ปุ่นในเรื่องการค้าบริการนี้ ใช้ระบบการเจรจาแบบ Positive หรือ Negative List?

คำตอบ: ประเทศไทยไม่เคยคิดที่จะเปิดการเจรจากับญี่ปุ่นแบบ negative list เลย ข้อตกลงระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนั้น เป็นไปแบบ positive list คือประเทศจะไม่เปิดข้อตกลงทุกอย่างก่อน แต่จะตกลงระบุให้เปิดเป็นอย่างไรไป หรือเป็นการระบุเฉพาะรายการที่เราสามารถเปิดได้ ซึ่งแล้วแต่ความเหมาะสมและความสามารถทางการค้าของประเทศและประเทศคู่ค้า

6. **คำถาม:** เราได้มีการเจรจาเปิดเสรีการบริการด้านการเงินไปแล้วหรือยัง?

คำตอบ: เราจะยังไม่เจรจา

7. **คำถาม:** ในสาขาของการบริการด้านสุขภาพนั้น ผลเสียของ FTA ที่มาจากต้นทุนที่สูงขึ้นในการดูแลคนไข้ต่างประเทศ และผลเสียจากปัญหาสมองไหลที่แพทย์ย้ายจากโรงพยาบาลภาครัฐไปภาคเอกชนเนื่องจากการที่มีอุปสงค์จากคนไข้ต่างชาติที่มารักษาที่โรงพยาบาลภาคเอกชน จะมีมากกว่าผลได้จากรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นจากชาวต่างชาติที่เข้ามาใช้บริการในประเทศหรือไม่?

คำตอบ: นายแพทย์สุรพงษ์ อัมพันวงศ์ กล่าวตอบว่า การที่มีแพทย์ย้ายจากโรงพยาบาลภาครัฐ ไปทำงานในภาคเอกชนนั้น ไม่ได้เป็นสาเหตุเนื่องมาจากการเปิดเสรีด้านบริการ และการที่มีชาวต่างชาติเข้ามารักษามากขึ้นในประเทศไทย แต่มีสาเหตุมาจากนโยบาย 30 บาทรักษาทุกโรคของรัฐบาล กล่าวคือ นโยบายดังกล่าวทำให้แพทย์มีคนไข้มากขึ้นเป็นจำนวนมาก แล้วยังต้องทำงานอีกตลอด 24 ชั่วโมง ดังนั้นจึงเหนื่อยเกินไป เสี่ยงต่อการถูกฟ้องเนื่องจากต้องทำงานหนัก

และอาจจะทำให้คุณภาพการรักษาไม่ดี อีกทั้งเงินเดือนก็น้อยเกินไปด้วย สุดท้ายจึงไม่สามารถทนได้และลาออกจากราชการ นอกจากนี้ ท่านยังได้กล่าวอีกว่าแพทย์ที่มาเป็นอุปทานเพื่อสนองตอบอุปสงค์ของคนไข้ต่างชาตินั้น ส่วนใหญ่แล้วเป็นแพทย์ที่มีความสามารถเฉพาะทางและไม่ได้เป็นแพทย์ที่มาจากภาครัฐ

ส่วนในเรื่องของผลประโยชน์ที่ได้จากการจัดเก็บภาษีที่เพิ่มขึ้นจากรายได้ของโรงพยาบาลที่เพิ่มขึ้นอาจจะไม่มากพอเท่ากับผลเสียนั้น ท่านได้กล่าวตอบว่าในความเป็นจริงแล้วผลประโยชน์ที่ได้ไม่ได้มาจากภาษีอย่างเดียว หากแต่มาจากเงินจากต่างประเทศที่จะเข้ามากระจายในธุรกิจที่เกี่ยวข้องหลายสาขาด้วย เช่น การที่มีคนไข้ต่างชาติเข้ามารักษามากขึ้น ย่อมทำให้ธุรกิจยาสูบ เข็มฉีดยา ที่นอนคนไข้ ปลอกหมอน เสื้อคนไข้ ได้รับผลประโยชน์ไปด้วย

8. **คำถาม:** นายแพทย์สุรพงษ์ อัมพันวงศ์ กล่าวว่าเนื่องจากการค้าระหว่างไทยและญี่ปุ่นนั้น เราขาดดุลมาตลอด ดังนั้นจึงมีคำถามการเปิดเสรีการค้าบริการในครั้งนี้ จะทำให้เราขาดดุลน้อยลงได้หรือไม่?

คำตอบ: เนื่องจากการเจรจาการค้ากับญี่ปุ่นนั้นมีทั้งในเรื่องการค้าสินค้าและการค้าบริการ ดังนั้นการจะดูเรื่องการขาดดุลโดยรวมนั้น จึงมีความเกี่ยวเนื่องกับการเจรจาทั้งสองแบบอย่างไรก็ดี ทางคณะเจรจาการค้าบริการย่อมคิดถึงเรื่องนี้ในการเจรจาอย่างแน่นอน

9. **คำถาม:** เราสามารถที่จะนำยาสมุนไพรไปตีตลาดญี่ปุ่นได้หรือไม่?

คำตอบ: เรื่องยาสมุนไพรนี้ไม่อยู่ในเรื่องการค้าบริการ แต่จัดอยู่ในเรื่องการค้าสินค้า ดังนั้นจึงขอละเอาไว้เนื่องจากไม่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการสัมมนาในครั้งนี้

10. **ข้อเสนอแนะ:** คุณพิมพ์ชนกกล่าวว่าอยากจะขอให้ทางเอกชนช่วยกันพัฒนาเพิ่มขีดความสามารถของธุรกิจในสาขาของตน ถึงแม้ว่าสาขาของตนนั้นจะเปิดเสรีหรือไม่

11. **คำถาม:** ผู้ร่วมสัมมนาจากกรมสนธิสัญญาและกฎหมายอยากจะขอให้ตีความเพิ่มข้อแม้ที่ว่า เปิดเสรีระหว่างกันในงานสาขาที่ครอบคลุมมากเพียงพอ (cover substantially all the trade) ซึ่งเป็นข้อแม้ที่จะทำให้เราสามารถทำ FTA กับประเทศคู่ค้าได้โดยที่เราไม่ต้องใช้กฎ MFN กับประเทศสมาชิกที่เหลือ

คำตอบ: การที่สาขาการบริการสาขาใดสาขาหนึ่งจะถือว่ามีเปิดการค้าเสรีนั้น ตามภาษากฎหมายแล้ว ถ้าเราแค่ตั้งสาขาเหล่านั้นมากล่าวถึงในสัญญา ก็จะถือว่าสาขานั้นได้ถูกทำ FTA แล้ว เช่นกล่าวว่า สาขานั้นจะมีการเปิดเสรีในอนาคต หรือ จะถูกนำมาเจรจาในอนาคต เป็นต้น

12. **ข้อเสนอแนะ:** ผู้เข้าร่วมสัมมนาจากกรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศและผู้ประกอบการและผู้บริโภคว่า ให้ช่วยกันบอกว่าเสียผลประโยชน์อะไร หรือคิดว่าจะเสียผลประโยชน์อะไรจากการเปิดเสรีบ้าง เนื่องจากโดยทั่วไปแล้ว ย่อมจะต้องมีผลประโยชน์ที่แตกต่างกันในทั้งสองฝ่าย สุดท้าย ทางคณะเจรจาจะรู้ว่าควรเจรจาอย่างไรให้ได้ผลประโยชน์โดยรวมสูงสุด

13. **ข้อเสนอแนะ:** ดร. จุฑามาศ จากสำนักงานวิจัยนโยบายเศรษฐกิจกระทรวงการคลัง กล่าวว่า เราอาจจะสามารถแก้ปัญหาการตกงานของคนไทยเนื่องมาจากการที่บริษัทญี่ปุ่นจะจัดจ้างแต่คนญี่ปุ่นได้ โดยกำหนดให้มีการร่วมมือกันระหว่างแรงงานไทยและแรงงานญี่ปุ่นในสาขาบริการนั้นๆ

14. **คำถาม:** ผู้เข้าสัมมนาสงสัยว่าการทำ FTA จะทำให้ WTO หดความหมายหรือไม่?

คำตอบ: ในการเจรจานั้นจะไม่มีภารกิจของ WTO อย่างแน่นอน เนื่องจาก FTA เป็นข้อตกลงที่มีรากฐานมาจากพันธสัญญาของ WTO ดังที่ได้กล่าวไปแล้ว

15. **ข้อเสนอแนะ:** อยากจะให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องคอยระวังในเรื่องการออกกฎหมายการแข่งขันทางการค้า เนื่องจากการเปิดเสรีย่อมจะทำให้เกิดการแข่งขันเพิ่มขึ้นอย่างแน่นอน ดังนั้นกฎหมายที่ดีจึงมีส่วนสำคัญในการที่จะทำให้ตลาดดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และทุกฝ่ายได้ประโยชน์สูงสุด

16. **คำถาม:** ในการเจรจากับญี่ปุ่นนั้น มีกฎ Local Present ซึ่งก็คือกฎที่กำหนดว่าจะมีบริการข้ามพรมแดนได้ก็ต่อเมื่อต้องมีสาขาในประเทศผู้รับบริการ หรือไม่?

คำตอบ: ในบางสาขาบริการของญี่ปุ่นนั้นก็มีกฎข้อนี้บังคับใช้อยู่แต่ไม่ใช่สาขาที่เราสนใจที่จะเปิดเสรี

นอกจากนี้ โดยทั่วไปแล้ว กฎข้อนี้ไม่ค่อยมีความสำคัญนัก เนื่องจากการบริการใน Mode1 มีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เช่น Internet ดังนั้นการจะกำหนดให้การบริการดังกล่าวต้องมีการตั้งบริษัทผู้ให้บริการให้อยู่ในอาณาเขตประเทศของผู้รับบริการตามกฎ Local Present นั้นจึงเป็นไปได้ยาก

17. **ข้อเสนอแนะ:** นายแพทย์สุรพงษ์ อัมพันวงษ์ กล่าวว่า ปัจจุบันสาขาบริการที่สามารถจะไปแข่งขันกับการบริการของญี่ปุ่นนั้นแทบจะไม่มีเลย จึงเน้นย้ำให้ผู้ประกอบการในสาขาบริการอื่นเร่งรีบพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขัน ท่านบอกว่าในสาขาบริการเรื่องสุขภาพของท่านที่สามารถแข่งขันได้ในปัจจุบันนี้ ก็เนื่องมาจากได้มีการพัฒนากันมาก่อนหน้านี้แล้ว

ท่านได้กล่าวอีกว่า ในสาขาที่เราแข่งขันได้อีกอย่างหนึ่งก็คือการ
ท่องเที่ยว การที่คนไทยขอวีซ่าไปญี่ปุ่นได้ยาก และการที่คนญี่ปุ่นขอวีซ่ามาเมืองไทยได้ง่ายเช่นนี้ก็
เป็นการดีอยู่แล้ว เราจะได้ไปเที่ยวญี่ปุ่นน้อย แล้วเขาจะได้มาเที่ยวที่ประเทศของเราหลายๆ จะได้เกิด
การเกินดุลในด้านนี้

18. **คำถาม:** คุณพรศิลป์กล่าวถามในเรื่องมาตรฐานวิชาชีพระหว่างไทยและญี่ปุ่นอีกครั้ง
เนื่องจากมีความกังวลเรื่องความไม่เท่าเทียมที่ว่า แรงงานของเราเป็น Unskilled Labor ส่วนคนของ
เขาที่จะเข้ามาในไทยหลังการเปิดเสรีนั้น โดยสภาพการณ์ปัจจุบันแล้ว ไทยจะรับรองการศึกษา และ
ความสามารถของเขาทุกอย่าง รวมถึงให้ความนับหน้าถือตาด้วย

คำตอบ: ดร. วีรชัยกล่าวว่า ย่อมจะต้องมีการกำหนดมาตรฐานถาวรระหว่างกันแน่นอน
อย่างไรก็ดีปัจจุบันยังอยู่ในระหว่างการเจรจา และท่านก็กล่าวสรุปว่าถ้าทำที่สุดแล้วไม่สามารถ
กำหนดมาตรฐานได้ ทางคณะเจรจาก็จะไม่ยอมอย่างแน่นอน

19. **ข้อเสนอแนะ:** ดร. วีรชัยกล่าวว่าทางเรายังไม่มีบริการที่จะเข้าไปบุกตลาดของญี่ปุ่นเขา
มากนัก ที่มีความเป็นไปได้มากที่สุดก็คือ ด้านสุขภาพ การท่องเที่ยว และ ด้านอาหาร ท่านจึงกล่าว
กระตุ้นอีกครั้งให้เอกชนต้องเป็นฝ่ายที่จะบุกไปทำตลาดที่ญี่ปุ่น ทางรัฐเป็นได้แค่ผู้สนับสนุน
เท่านั้น นอกจากนี้ ทางเอกชนยังมีส่วนสำคัญมากในการตัดสินใจในการเจรจา ยกตัวอย่างเช่นใน
บางสาขาบริการ เอกชนไม่ยอมให้ขอเปิดเสรี คือไม่ยอมไปตีตลาดญี่ปุ่นด้วยและไม่ยอมให้ญี่ปุ่น
เข้ามาด้วย ดังนั้น ทางคณะเจรจาก็ทำอะไรไม่ได้นอกจากบอกทางญี่ปุ่นไปว่าจะมีการคุยกันในสาขา
บริการนั้นๆในอนาคต

20. **คำถาม:** ในการเจรจา FTA ไทยญี่ปุ่น มีมาตรการ Safeguard ในภาคบริการหรือไม่?

คำตอบ: อย่างที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้นว่า มาตรการ Safeguard ในภาคบริการนั้นยังไม่มี
ใน WTO ส่วนทำที่ในเรื่องนี้ของการเจรจาระหว่างไทยกับญี่ปุ่นนั้น ทางญี่ปุ่นขอปฏิเสธที่จะให้มี
มาตรการ Safeguard

21. **ข้อเสนอแนะ:** ผู้สัมมนาที่ออกมาพูดในฐานะผู้บริโภคได้กล่าวว่า อยากจะให้มีการ
หลังการขายของสินค้ามากๆ โดยอยากให้ทางญี่ปุ่นมาตั้งบริษัทไว้เลยเพื่อการร้องเรียนและการ
ขอรับบริการจะได้เป็นไปได้โดยง่ายขึ้น
